

Sve što smo ovim Motuproprijem odredili nek ostane u cijelosti na snazi. Štogaod se ovome protivilo nema nikakve snage.

Ove norme stupaju na snagu 1. siječnja 1973. godine.

Dano u Rimu, kod sv. Petra, 15. kolovoza, na blagdan Uznesenja Bl. Djevice Marije, god. 1972. Našeg Pontifikata 10.
Pavao PP. VI.

Kard. G. M. Garrone:

NIŽI REDOVI I PRIPRAVA NA SVEČENIŠTVO

Dne 15. kolovoza 1972. izašla su dva motupropija da utvrde novi disciplinski propis, koji je odnosi s jedne strane na niže redove uz tonzuru i podđakoniat i s druge strane na đakoniat.

Naziv niži redovi prestaje.

Od četiri negdašnja niža reda — vratar, zaklinjalac, čitalac, akolit — ostaju samo dva posljednja pod oznakom »službe«.

Prestaje i podđakoniat, a njegov sadržaj prihvaća akolit.

Ovi propisi, prihvaćeni poslije dugih rasprava na biskupskim konferencijama, odgovor su na ponovne i opće zahtjeve biskupa. Oni raspršuju onu neku zlovolju, ovisnu od zbroya uzroka, koji nadilaze posebni problem nižih redova za buduće svećenike. Ne moramo se dakle iznenaditi, što se prihvaćeni propisi odnose s jedne strane na laikat, s druge strane na đakoniat. Ne moramo se iznenaditi, što se oko ovih dokumenata stvorilo i nešto malo pometnje, koju treba raspršiti odmah u početku: pogrešno shvaćanje doista nikada nije bez štete, sada veće, sada manje, osobito u vrijeme velike pometnje kao što je ova naša.

Razmatrajući pitanje, kao što nam je dužnost, počevši od bivših nižih redova shvaćenih kao stupnje prema svećeništvu, naša su predviđanja izvrsna. Doista, povijesno je sve pošlo odavle: upravo tražeći rješenje određenog pitanja priprave na svećeništvo, bili smo navedeni proširiti takav problem. Ova razmatranja ne će biti nekorisna za jasnoću vidika.

Niži redovi s tonzuro, koja je služila kao uvod, razvili su tijekom vijekova, a osobito poslije Tridentinskoga sabora, i u duhovnom ozračju Francuske škole, neprijepornu ulogu produbljivanja religioznog duha u budućih svećenika. Spori i postepeni koraci k oltaru učinili su pristup ozbiljnijim,

takvim odgađajnom svećenička služba se pokazivala uzvišenijom; stvarala se malo po malo sve življa svijest, da se radi o Božjem daru, na koji može pripraviti sami i jedini Bog, da se odgađanja moraju prihvatiti sa suradnjom osobnom, produljenom do ove milosti. Oni koji se danas podsmjehuju tonzuri doista ne poznaju svu onu blagodat, koja se je postigla putem ovog skromnog obreda u tisućama duša, i koliko njihovo svećeništvo duguje ovom prvom stupnju, koji nije bio »red«, ali je vrlo ozbiljno vezao i Crkvu i budućeg klenika. Hoće li se lako i brzo opet pronaći blagodat koja se postizala od ove priprave? Tko god o tome razmišlja, neka se upita... Što bilo da bilo, prilike su zahtijevale neku promjenu. Bio je to osjećaj velike većine episkopata, a biskupi, nesigurni, bojahu se samo, da se ne bi ukinilo bez nadomjestka.

Ne čini se da je moguće ozbiljno prigovoriti dubokom i nužnom značenju tvrdo obilježenih stupnjeva do pristupa svećeničkoj odgovornosti, te i đakonatu, koji mu obvezatno prethodi u sadašnjem crkvenom pravu. Stoga se odmah i prije svega htjelo pristupiti preuređenju starih nižih redova.

Došlo je doista do prave najezde, u krugu do sada pridržanom samo klericima, sa strane laika, sve češće pozivanim u liturgijsku službu, uvijek sve bližu službi đakona i svećenika. Činilo se da bi to bilo samo pretvaranje nastaviti da se rede klerici za službe, koje same po sebi ni stvarno nisu zahtijevale podjeljivanje kleričkog reda. Ali, odavna postoji i drugi razlog, to jest pretvaranje sadržano u samoj podjeli redova: ne samo da je, na primjer, služba vratara izlazila nesuvremenom, budući da ju je obično vršio crkvenjak, nego i služba zaklinjaoca, bez obzira na svoje duboko mistično značenje, nije više odgovarala određenoj i konkretnoj djelatnosti. Ništa ne može donijeti više štete, u današnjoj klimi, gdje sve ono što, krivo ili s pravom, daje izgled namještenog, mladež teško podnosi, a pedagoški je prijeporno.

Tako smo bili navedeni na misao, da treba od nižih redova sačuvati ono što izričito i izravno može kandidata za svećeništvo dovesti do njegova budućeg posvećenja. Zaržala se dakle, kao što to jasno kaže tekst motuproprija, strana svećeništva, koja se odnosi na riječ Božju, što je svećenik ima naviještati, i na euharistijske službe, kojoj ima predsjedati.

Objedvije ove prethodne službe same po sebi pune su značenja i duhovnih zahtjeva. Usto su na iskatnuti način pri-

kladna da postanu u rukama Božjim i za budućeg svećenika oruđe duhovnog odgoja, koje savršeno odgovara svojoj svrsi.

Velika je, prema tome, zabluda u tvrdnji, koja se susreće u novinskim tumačenjima, da »Crkva ukida stupnjeve prema svećeništvu«. Točnije je reći da ih ona utvrđuje i posvećuje.

Ona zapravo želi dati tim stupnjevima prikladniji oblik i značenje, da bi postali pravi stupnjevi, to jest sredstvo, koje će djelotvorno i točno upravititi kandidate prema svećeništvu, pravim smjerom svećeništva; nakana je da ga oni proživljuju već unaprijed time što sudjeluju u krugu riječi Božje i euharistije, jer je uloga akolita duboko obogaćena u tu svrhu: dijeliti u nekim slučajevima svetu pričest i javno izlagati svetotajstvo na štovanje vjernika.

Duh Crkve se nije promijenio od vremena kada nam pisma sv. Ciprijana dopuštaju vidjeti, da se pristup čitanju riječi Božje u liturgijskom zboru pojavljuje u prvotnoj Crkvi u isto doba kao posebna i svečana služba i kao put prema polaganju ruku. Radi se u slijedećem tekstu o kršćanskom mladiću, koji je pred smrću pružio dokaz kao svjedok Kristov; taj tekst je tako jasno potresan, da vrijedi na njemu se zaustaviti:

»Ne znam što bih u njemu više pohvalio, slavu mučeništva ili poštenje života, snagu njegove hrabrosti ili divljenje koje budi njegova krepost. On je u isto doba tako uzdignut po svojim zaslugama i tako snižen po svojoj poniznosti, da se može s pravom reći kako ga je Bog obdario da bude primjerom u Crkvi, da pokaže kako neki sluge Božji pobjeđuju po svojoj hrabrosti kad priznavaju Boga, a pošto su ga priznali ističu se svetišću života ...

Takav mladić zaslužio bi više redove klerikata, i više promaknuće, ako ne po godinama, a ono barem po svojoj prošlosti. Ali, dok se čekalo, smatralo se pravilnim, da se zaredi u službu čitaoca. Pristaje doista čudu jednoga glasa, koji je ispovijedao Boga slavnom izjavom, da odzvanja kod čitanja božanskog pisma. Poslije uzvišenih riječi, koje su pružile Kristu vjerno svjedočanstvo, dolikuje da ispovijedalac čita Kristovo evanđelje i da se digne na ambon poslije nego je sišao s mučilišta. Tamo je bio izložen očima rulje pogona, dolikuje da ovdje bude izložen očima braće; tamo ga je s iznenađenjem čulo mnoštvo, što ga je okruživalo, pravo je da ga ovdje sluša s veseljem sabor braće. Znajte dakle, predraga braćo, da je on zaređen od mene i od naših sudrugova koji

su bili prisutni. Znam da ćete rado primiti jednu takvu vijest i da želite, da se zaredi što je moguće veći broj klerika takve hrabrosti u našoj Crkvi. A kako je radost uvijek hitra, a veselje ne podnosi da kasni, to je on obavio čitanje već na Božji Dan, bez čekanja, to jest pružio nam je znakove mira, otvarajući svoja čitanja.

Došao je k nama, predraga braćo, s takvim znakovima ljubavi osvjetljene očitim divljenjem dapače onoga koji ga je progonio, i što se drugo moglo učiniti ako ne postaviti ga na ambon, to jest na govornicu kršćanske zajednice? I tako stavljen pred oči i po uzdignutom podnožju vidljiv od svega puka, kao što to dolikuje njegovim zaslugama, on će čitati evanđelje Gospodinovo pošto ga je hrabro i vjerno slijedio. Neka se glas, koji je ispovjedio Gospodina, čuje svaki dan kod objavljivanja riječi Gospodnje. Ima, bez sumnje viših stupnjeva, do kojih se može uspeti u Crkvi, ali ni na jednom mjestu ispovijedalcu ne može svojoj braći biti korisniji, nego ako svakome od njih pruža prigodu da slijedi vjeru čitaoca, dok s njegovih usana sluša tekst evanđelja. Trebalo je pridodati ga Aureliju, s kojim ga sjedinjuje zajedništvo božanske časti, s kojim ga vežu sve sveze kreposti...

Uza sve to znajte da smo ih mi utvrdili kao čitaoce samo u očekivanju boljega. Trebalo je staviti svijeću na svijećnjak, da sja svim pogledima, i postaviti ove slavne glave na uzdignuto mjesto, da, gledane od svijetu, budu poticaj na borbu, koja zaslužuje slavu. Ali mi smo ih odredili i za čast svećeništva: oni će primiti pristojbinu kao svećenici i imat će jednaki dio kod mjesečnog dijeljenja; sjedit će s nama poslije, kad poodrastu u godinama, premda se ne mora smatrati nižim zbog godina onaj, koji je svoje vrijeme potrošio za istaknutu slavu...» (sv. Ciprijan, Pisma).

Ne bi se mogao bolje razjasniti položaj jedne »ustanove« — jer se u ovim tekstovima formalno radi o ustanovi — koja podjeljuje službu čitanja biblije u očekivanju budućeg svećeništva i koji se zahtijevaju darovi u tu svrhu.

Nije drukčije ni sa akolitom, koji pripravlja za euharistijsku slavu. Čimato u motupropriju:

»Akolit, određen posebno za službu oltara, neka shvati sva ona značenja, koja se odnose na božansku javnu službu i neka se trudi da razumije unutarnji i duhovni smisao: tako će moći svaki dan potpuno se predavati Bogu i u hramu služiti svima kao primjer svojim ozbiljnim i smjer-

nim vladanjem te će suviše steći iskrenu ljubav prema otajstvenom Tijelu Kristovu i prema narodu Božjem, posebno prema nemoćnima i bolesnima».

Da se vratimo u sadašnjost, odgovorni će sigurno ovu ustanovu postaviti u središte svoje konačne svrhe. Iako laici imaju u tome sada pristupa, ne će to biti na isti način kao u budućeg svećenika: za ovoga zapravo primanje službe čitaoca i svječonoše dobiva svoj smisao od svećeništva, na koje ove službe moraju pripravljati. Isticati izvornost ovog stanja, koje već sada daje uvida i uživljuje u svećeništvo one koji imaju primiti tu dvostruku službu u očekivanju samog svećeništva, to će biti dužnost odgojitelja, opskrbljenih sada pojednostavljenim i točno utvrđenim sredstvima.

Sredstvima više nego ikada potrebnim u vrijeme, kada se ideal svećeništva zamračuje pa ga treba marljivo i dugotrajno iznositi na svjetlo u jednom duhu. Kandidat za svećeništvo, primajući poslanstvo proglašavati riječ Božju, time se upućuje i unaprijed prihvaća veću i težu odgovornost, koja će ga formalno povesti stazom uske suradnje sa svojim biskupom. Ova milost i ova zadaća čitaoca proizvest će, dakle, u njemu, same po sebi, kao i služba svječonoše, pravo unutarnje »redenje«, koje će ih voditi potpuno ispravnom stazom te će sa sve toplijom i sve sjajnijom ljubavlju očekivati budući dar. Izjednačenje s laikom, koji primi ove iste službe, ne će dakle biti potpuno, i budući svećenik mora biti toga svjestan.

Može se nadodati da, sve da i nije pristup svećeništvu nikada podnosio uvodni postupak, niz »koraka« koji bi imao dopustiti da se izmjeri razmak i da se bolje vidi kamo ideš, to upravo danas takav oprez čini se potreban. Osim ideje, da se svećeništvo uoči savršenije, u naše vrijeme nadolazi druga dublja potreba: treba u budućem svećeniku odgojiti osjećaj potpune dragovoljne veličine i dobrote Božje, koji će od svećenika učiniti svoje oruđe. Manje nego ikada smije se danas žrtvovati ono blagoslovljeno sporo hodanje prema svećeništvu, koje se držalo u prošlosti.

Iz novih odredaba mora slijediti življi osjećaj bezuvjetne izvornosti svećeničke službe. Nije suvišno uprijeti prstom u tu točku. Zaista, u ovom relativnom nazadovanju klera, koji je, tako rekavši, ostao bez određenog broja svojih povlastica, mogao bi se vidjeti znak zaleta da poskoči mnogo dalje. Naprotiv, nije tako; radije protivno. Po tome su formalno različita dva motuproprija, posvećujući jedan od njih đako-

natu i njemu ostavljajući razvoj koji se odnosi na pripremu za đakonat i za svećeništvo putem službe čitaoca i akolita.

Očitu mogućnost eventualnog stvaranja drugih služba pristupnih laicima drži redove đakonata i svećeništva daleko od straha od svake moguće zabune. Očima je Crkve jasno da se tu nalazi ispred dva tipa ustanova: jedan crkveni, koji se može mijenjati prema potrebi i obnavljati, u drugom slučaju se radi o božanskim ustanovama, koje bilo s obzirom na svoj postanak, bilo s obzirom na svoj sadržaj i na svoju uspješnost, sadrže sve ono što tradicionalni nauk razumije pod riječju »otajstvo« u pravom smislu rečeno.

Značilo bi, dakle, ići protiv očitosti i vidjeti u novim odredbama korak prema promjeni crkvene misli o svećeničkoj službi. Ne samo da ova misao doista ne vene, nego čitavo ustrojstvo tekstova ima protivni smisao.

Moglo bi se možda pitati, da li odredbe koje se odnose na niže redove — promjene imena, smanjenje broja, otvaranje nekom stvaralaštvu — ne dolaze u opasnost da stresu »ustanoviteljsko« značenje ovih službi, dolazeći tako lančanim odrazom do toga da prodrmaju konačno i čvrsti smisao svećeničke ustanove. Ako ta opasnost postoji, može se misliti, da su tekstovi, uzeti zajedno i u svoj vjerodostojnosti, takvi da isključuju svaku sličnu pretpostavku.

Da se nove odredbe ne bi shvatile pogrešno — i ova navedena razlaganja, doduše ograničena, ali jasna i ozbiljna — mogu tome pridonijeti; ako se, osim toga takve odredbe oživotvore ozbiljno, razborito i ustrajno, a kako se to zahtijeva, možemo se nadati, da će i samo značenje svećeništva izići bolje utvrđeno, pošto je oslobođeno dodataka, koji su mogli donekle zasjeniti bitnu izvornost. Tako će i budući svećenici steći dublji, smisao iz toga, što će im omogućiti da postanu, za današnju Crkvu, ono što narod Božji ima pravo od njih očekivati.

(L'Osserv. Romano, 4. listopada 1972)

SAOPĆENJE O ČASOSLOVU ZA NEKE REDOVNIČKE ZAJEDNICE

(**NOTITIAE Sv. Kongregacije za bogoštovlje, 1972, str. 254-8**)

Svi koji obavljaju božanski oficij prema novom Časoslovu, kako sami priznavaju, nalaze u njemu mnogo više bogatstva da mogu hraniti svoj duhovni život. On im je uzrokom da obnove svoje slavljenje Boga.